

Хохлова Д. А.,
студентка 6 курсу, 1 групи,
Інституту підготовки кадрів для ор-
ганів юстиції України Національного
юридичного університету імені Ярослава
Мудрого

ПРОБЛЕМА ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД В ДЕРЖАВАХ - ЧЛЕНАХ ЄС ТА УКРАЇНІ

Ключові слова: домашнє насильство, види, сім'я, проблеми на-
сильства.

Анотація. У тезах розглянуті проблемні питання домашнього
насильства, його види та ознаки в Україні. Достатня увага при-
ділена досвіду зарубіжних країн (Швеція, Німеччина та Франція),
щодо їхньої боротьби з домашнім насильством.

Аннотация. В тезисах рассмотрены проблемные вопросы до-
машнего насилия, его виды в Украине. Достаточное внимание уде-
лено опыту зарубежных стран (Швеция, Германия и Франция) по
их борьбе с домашним насилием.

Ключевые слова: домашнее насилие, виды, семья, проблемы на-
силия.

Summary. The thesis deals with the problems of domestic violence,
its types and features in Ukraine. Due attention has been paid to the
experience of foreign countries (Sweden, Germany and France) in their
fight against domestic violence.

Keywords: domestic violence, types of domestic, family, problems
of violence.

Сьогодні однією з актуальних проблем, яка потребує ретельного
вивчення є проблема домашнього насильства. Насильство є всес-
вітньою проблемою, яка щоденно завдає шкоди найціннішим
благам людини – честі й гідності, здоров'ю та життю. Світовою
громадськістю насильство визнано однією з найбільш розповсюд-
жених у світі форм порушення прав людини.

Насильство над жінкою зазвичай асоціюється з проявами
грубощів, агресивності і фізичного впливу на неї. Насправді

природа насильства у відношенні до жінки значно ширша. Побит-
тя – далеко не єдина форма насильства в сім'ї.

Розширене тлумачення поняття домашнього насильства та
його видів міститься у Конвенції Ради Європи про запобігання
насильству стосовно жінок і домашньому насильству та бороть-
бу з цими явищами. Відповідно до норм Конвенції «домашнє
насильство» - це всі акти фізичного, сексуального, психологічного
або економічного насильства, що відбувається в сім'ї чи в межах
місця проживання, або між колишніми партнерами чи теперішнім
подружжям [3].

Необхідно зазначити, що жертвою домашнього насильства
може стати будь-який член сім'ї, не залежно від віку та статі. Од-
нак як показують різноманітні дослідження, частіше за все від ць-
ого діяння потерпають саме жінки та діти.

В останні роки проблема насильства в сім'ї все більше привертає
увагу фахівців у тих чи інших галузях наукового знання. У США
та Західній Європі перші роботи, присвячені цій проблемі, почали
з'являтися у 70-х роках ХХ ст. Держави у всьому світі викори-
стовують різноманітні підходи до вирішення проблеми протидії
насильства в сім'ї та відмінні методи покарань за вчинення такого
злочину.

Швеція. Тут криміналізовані всі форми домашнього насиль-
ства. За ґратами можна опинитися навіть за емоційну сварку під
час якої висловлювалися погрози. Суд часто наказує кривднику
дотримуватися визначеної дистанції від об'єкта насильства, а у
разі порушення припису може бути накладено штраф або прису-
джено ув'язнення терміном до року. Що стосується дітей, то по-
карання – ще жорсткіші. Швеція ще в 1979 році на законодавчому
рівні першою у світі заборонила фізичне покарання дітей. До дітей
не можна застосовувати ні фізичну силу, ні підвищувати голос до
рівня, який має шкідливий емоційний вплив [3].

Німеччина. Тут закони не такі суворі, але все ж таки спрямовані
на захист громадян, які потерпають від різних форм домашньо-
го насильства та на профілактику. У Німеччині жертви домашнього
насильства можуть заявити в поліцію про порушення своїх прав
упродовж трьох місяців. Якщо ж правоохоронців викликали без-
посередньо на місце скоєння злочину справу порушують одразу.

Покарання за рукоприкладство (без важких тілесних ушкоджень): штраф від декілька тисяч євро або до року в'язниці [4]. На території Німеччини існує велика кількість консультативних та кризових центрів, які надають допомогу жертвам насилля.

Франція. У 2010 році були прийняті поправки, за якими судді отримали право видавати спеціальні постанови для забезпечення жертв насильства. Мова може йти про зміну місця проживання, яке передбачає направлення до спеціальних соціальних центрів або відсторонення чоловіка від перебування у сім'ї. За дотриманням останньої вимоги слідкують за допомогою спеціальних електронних браслетів. Також діють гарячі лінії з приводу насилля і робота правоохоронних органів тісно взаємопов'язана з ними, що дозволяє оперативно реагувати на проблему. Поліція має право негайно вилучати осіб, що вчинили насильство [4].

Тривалий час права людини розглядалися, переважно, у контексті взаємовідносин людини та держави, а порушення прав людини у приватній сфері були ретельно приховані під заборону втручання в особисте й сімейне життя, тому для України важливим кроком було прийняття низки законів, спрямованих на врегулювання цих питань. У грудні 2017 року був прийнятий Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству».

З січня 2019 р. набрали чинності норми законодавства про посилення відповідальності за вчинення домашнього насильства та невиконання порушниками обмежувальних приписів. Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» доповнив Кримінальний кодекс України низкою статей [1]. Зокрема, ККУ доповнено статтею 126¹ «Домашнє насильство», тобто умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи, яке карається гро-

мадськими роботами на строк від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин, або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до п'яти років, або позбавленням волі на строк до двох років» [2].

2020 рік. Пандемія COVID-19 поглибила низку складних соціально-економічних викликів у суспільствах по всьому світу – особливо помітними стали проблеми гендерної та фінансової нерівності. Режим соціальної ізоляції, введений у багатьох країнах для уповільнення поширення захворювання, посилив іншу вже раніше наявну пандемію – домашнє насильство.

Фонд ООН у галузі народонаселення (UNFPA) нещодавно повідомив про зростання на 20% випадків насильства з боку інтимних партнерів, що спостерігалось у всьому світі за три місяці карантину [5; 6, с. 191].

За даними офісу Генерального прокурора України, за останні місяці кількість кримінальних справ, пов'язаних із домашнім насильством, також майже подвоїлась. У травні 2020 року кількість кримінальних справ, пов'язаних із домашнім насильством, становила 1 511, натомість у травні 2019 року – 795.

Пандемія COVID-19 спричинила уповільнення темпів людського розвитку у всьому світі, завдавши економічних збитків, загостривши соціальні проблеми та створивши суспільне напруження. Але оголивши соціально-економічну нерівність і проблеми на зразок домашнього насильства, вона також відкрила можливість критично подивитися на стан суспільств, у яких ми живемо.

Отже, з вищевикладеного можемо зробити висновок, що домашнє насильство є вкрай поширеним явищем, від якого страждають мільйони людей. Рівень домашнього насильства в Україні є високим і наше вітчизняне законодавство повинно дієво реагувати на його прояви. Комплексне втручання усіх зацікавлених структур у ситуацію з профілактикою і розслідуванням випадків домашнього насильства, переслідуванням осіб, які вчинили злочини і захистом та відновленням прав повинно забезпечити безпеку особам, які можуть постраждати від насильства. Домашнє насильство – це проблема не окремої родини, а всього суспільства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про внесення змін до ККУ та КПКУ: Закон України від 6 грудня 2017 р. № 2227-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-19> (дата звернення: 01.11.2020).

2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 05.11.2020).

3. Смачило А. Вирішення проблем домашнього насилля: український та зарубіжний досвід. *Правова система України в умовах європейської інтеграції*: зб. тез студ. наук. конф., 2018 р. м. Тернопіль: Вектор, 2018. С. 176–180.

4. Галай А.О. та ін. Міжнародний досвід попередження та протидії домашньому насильству: монографія. Київ: КНТ, 2014. 160 с.

5. Головкін Б. М. Як стають жертвами злочинів. *Проблеми законності*. Вип. 136. 2017. С. 161 – 172. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2017_136_19

6. Сметаніна Н. В. Сучасний стан запобігання торгівлі людьми в Україні. *Юридична осінь 2017 року* : зб. тез доп. та наук. повідомл. учасників всеукр. наук. конф. молодих вчених та студентів (Харків, 15 листоп. 2017 р.). Харків, 2017. С. 190–194.

Науковий керівник: к.ю.н., ас. Н.В. Сметаніна